

Frågor och svar om YKB

Sveriges Bussföretag
Ett förbund inom TRANSPORTFÖRETAGEN

Inledning

Att utföra persontransporter innebär ett stort ansvar som ställer höga krav på yrkesskicklighet och kunnighet. För att få utföra sådana transporter krävs ett bevis på yrkesförarkompetens, ett så kallat yrkeskompetensbevis (YKB).

Yrkeskompetensbevis regleras av lag (2007:1157) om yrkesförarkompetens som bland annat innehåller regler om obligatorisk grundutbildning och fortlöpande utbildning inom såväl gods- som persontransportsektorn för yrkesförare. Den som genomgått utbildningen och skrivit ett godkänt prov får ett yrkeskompetensbevis. Detta bevis ska man som yrkesförare alltid ska ha med sig. Yrkeskompetensbeviset gäller i fem år.

I sammanhanget bör även nämnas att Bussbranschavtalet innehåller regler som ställer krav på dig som arbetsgivare att tillhandahålla kompetensutveckling och utbildning till dina anställda. Det är viktigt att skilja på utbildning enligt kollektivavtalet från grund- och fortbildning enligt lagstiftningen. När vi hänvisar till den lagstadgade utbildningen benämner vi som huvudregel denna som grundutbildning alternativt fortbildning.

Med den här broschyren vill vi ge svar på några av de vanligaste frågorna i ämnet och ge dig som arbetar med persontransporter en grundläggande kunskap om yrkeskompetensbevis. Fokus för denna broschyr är persontransporter (inte godstransporter) och sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande. Du är därför varmt välkommen att kontakta oss om du har ytterligare frågor eller önskar fördjupade svar.

Stockholm, januari 2026

Sveriges Bussföretag

1. Vad innebär lagen om yrkesförarkompetens och vad är YKB?

Lagen innebär att alla förare som ska utföra transporter som kräver körkortsbeförhållandena D1, D1E, D och DE måste ha ett yrkeskompetensbevis, YKB.

För att få sitt YKB måste föraren genomgå grundutbildning, vilken avslutas med ett prov, och därefter fortbildning med vissa intervaller. Den som inte har genomgått de föreskrivna utbildningarna och som inte har YKB får inte utföra yrkesmässiga persontransporter. Notera att förare som innehar körkort utfärdat före den 10 september 2008 inte behöver genomgå grundutbildning. Läs mer om dessa förarens hävdvunna rättigheter nedan.

För dig som arbetsgivare innebär lagen i praktiken att du alltid måste försäkra dig om att förare som du avser att använda i din verksamhet har ett giltigt YKB. Det gäller såväl vid nyanställning såväl som löpande under anställningens gång samt oavsett anställningsform. Du måste också se till att dina anställda får den fortbildning lagen kräver.

YKB är ett bevis om att föraren har genomgått lagstadgad utbildning.

2. Varför har vi en YKB-lagstiftning?

YKB-lagstiftningen är baserad på ett EU-direktiv. Syftet med direktivet är att, genom att uppställa krav på viss utbildning, förbättra trafiksäkerheten och förarnas säkerhet. Högre kompetenskrav kan dessutom höja yrkets status och därmed attrahera nya förare till branschen.

Notera att regelverket även gäller förare som inte är medborgare i länder inom EES om de är anställda eller anlitats av företag som är etablerade inom EES. På så sätt innebär lagstiftningen också konkurrensneutralitet.

3. Vilka förare ska genomgå grundutbildning respektive fortbildning?

Tidpunkten för körkortets utfärdande och körkortets behörighet är direkt avgörande för om en förare behöver genomgå grundutbildning. Förare med svenskt körkort med förarbehörigheterna D1, D1E, D och DE utfärdat

- före den 10 september 2008 behöver inte genomgå grundutbildning. De har så kallade hävdvunna rättigheter.
- efter den 10 september 2008 måste genomgå grundutbildning för att få arbeta som yrkesförare.

Alla yrkesförare med förarbehörighet D1, D1E, D och DE måste genomgå återkommande fortbildning.

4. Finns det några förare med körkortsbeförhållande D1, D1E, D och DE som undantas från lagen?

Ja. Lagen tillämpas inte på förare av fordon:

- vars högsta tillåtna hastighet inte överstiger 45 kilometer i timmen,
- som används av eller står under kontroll av Försvarsmakten, Kustbevakningen, Tullverket, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller räddningstjänsten,
- som används inom ambulanssjukvården,
- som utför gods- eller persontransporter inom det civila försvaret,
- som provas eller förflyttas på väg i samband med tekniskt utvecklingsarbete, reparation eller underhåll,
- som är nya eller ombyggda och ännu inte har tagits i drift i transportverksamhet,
- som används i nödsituationer eller för räddningsinsatser,
- som används vid övningskörning eller körprov enligt författningar om körkort eller körträning för yrkeskompetensbevis, under förutsättning att fordonet inte samtidigt används för en kommersiell gods- eller persontransport,
- som inom ramen för arbetsplatsförlagt lärande används vid övningskörning enligt författningar om körkort eller träning för yrkeskompetensbevis, under förutsättning att körningen står under uppsikt av någon som
 - a) innehar yrkeskompetensbevis för det fordon som framförs, eller
 - b) är trafiklärare för det fordon som framförs och inte har körkortsbeförhållande för fordonet,
- som inte används för en kommersiell gods- eller persontransport,
- som används för att transportera material eller maskiner eller annan utrustning som föraren ska använda i sitt arbete, under förutsättning att framförandet av fordonet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning,
- som används för persontransporter och kräver körkortsbeförhållande D1 eller D och körs utan passagerare till eller från den servicedepå som används,
- av transportföretaget, under förutsättning att framförandet av fordonet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning,
- som används, eller hyrs utan förare, av jordbruks-, trädgårds-, skogs-, uppfödnings- eller fiskeriföretag för godstransporter i företagets egen verksamhet, under förutsättning att fordonet
 - a) inte används utanför en radie av 100 kilometer från den plats där företaget är beläget, eller
 - b) framförandet av fordonet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning, eller
- som används för ett företags gods- eller persontransporter i landsbygdsområden för att försörja företagets egen verksamhet med gods eller arbetskraft, under förutsättning att transporten är tillfällig och inte försämrar trafiksäkerheten.

5. Hur lång är grundutbildningen?

För förare som inte fyllt 23 år är grundutbildningen 280 timmar.

En förare kan gå den kortare grundutbildningen vid 21 år men får då bara köra buss i linjetrafik där linjens längd är högst 50 km tills hen fyller 23 år. Den kommunala vuxenutbildningen erbjuder bara yrkesförarutbildning som är på 140 timmar.

Förare som fyllt 23 år kan genomgå en förkortad grundutbildning om 140 timmar och får då vad man kallar snabbförvärvad grundläggande kompetens. Man menar att förare som fyllt 23 år har uppnått en sådan mognad och erfarenhet att de inte behöver lika lång utbildning. Dessa förare har inte linjelängdsbegränsningar.

All grundutbildning avslutas med ett prov. YKB om grundläggande kompetens utfärdas om provet är godkänt.

6. Hur lång är fortbildningen?

Fortbildningen är 35 timmar. Den kan delas upp i delkurser om minst sju timmar vardera. Läs mer om detta nedan. Efter genomgången fortbildning utfärdas YKB om fortbildning. Något prov behöver inte avläggas.

7. När ska grundutbildningen genomföras?

En förare med körkort med D1, D1E, D och DE-behörlighet som är utfärdat efter den 10 september 2008 (läs om vad som gäller för körkort utfärdat innan detta datum ovan) måste genomgå grundutbildning för att överhuvudtaget få ett YKB och därmed få utföra yrkesmässiga persontransporter. Grundutbildningen ska alltså genomföras innan föraren börjar köra yrkesmässiga transporter.

8. När ska fortbildningen genomföras?

Ett YKB är giltigt i fem år från utfärdandet. Föraren måste genomgå fortbildning inom femårsperioden.

För förare som har genomgått grundutbildning innebär det i praktiken att de ska genomgå sin första fortbildning inom fem år från den dag då YKB om grundläggande kompetens utfärdades.

Förare med körkort med D1, D1E, D och DE-behörlighet som är utfärdat före den 10 september 2008 behöver också genomgå fortbildning vart femte år.

9. Hur räknas femårsperioden för fortbildning?

Eftersom en förare alltid måste ha ett giltigt YKB innebär det att femårsperioden räknas från den dag då beviset utfärdas. Föraren har möjlighet att gå den sista delkursen i god tid innan innevarande YKB löper ut och bli rapporterad för genomförd fortbildning utan att Transportstyrelsen direkt utfärdar ett nytt YKB. En förutsättning är ett giltigt bevis som är utfärdat i Sverige och att fortbildningen slutfördes för högst 12 månader sedan.

10. Måste fortbildningen genomföras sammanhängande?

Fortbildningens 35 timmar kan delas upp i delkurser som ska vara minst sju timmar långa. Utbildningen kan tidsmässigt förläggas när man vill men måste vara avslutad inom den femårsperiod som lagstiftningen anger.

11. Hur bestäms innehållet i fortbildningen?

Transportstyrelsen beslutar på basis av ett mandat från regeringen om fortbildningens innehåll. Fortbildningen ska fördjupa förarens befintliga kunskaper och repetera vissa ämnen som ingår i grundutbildningen. Tyngdpunkten ska ligga på trafiksäkerhet och rationell bränsleförbrukning.

Endast vissa utbildningar och vissa utbildare kommer att vara godkända enligt lagen. Det är därför viktigt för dig som arbetsgivare att se till att den utbildning förarna går uppfyller lagens krav och är godkända.

12. Kan man välja vilken utbildare som helst för YKB-utbildningen?

Nej. Endast de utbildare som har godkänts av Transportstyrelsen får genomföra utbildning som är godkänd enligt lagen. En lista över andra godkända utbildare finns på transportstyrelsen.se

13. Hur får föraren sitt YKB när fortbildningen är avslutad?

Utbildaren rapporterar till Transportstyrelsen när föraren gått femte och sista delkursen och ett inbetalningskort för produktion av YKB skickas då till föraren. Först efter inbetalning utfärdas ett YKB. Transportstyrelsen skickar yrkeskompetensbeviset till den adress där föraren är folkbokförd.

Transportstyrelsen rekommenderar att föraren slutför sin fortbildning minst 30 dagar innan befintligt yrkeskompetensbevis går ut, för att undvika risken att sakna ett giltigt bevis.

14. Kan jag köra yrkesmässig trafik om jag har betalat för utfärdande av YKB men inte fått giltigt bevis ännu?

Nej. Att man genomgått utbildning och betalt för yrkeskompetensbeviset räcker inte. För att utföra godstransporter krävs att man har yrkeskompetensbeviset för transportslaget. En förare som omfattas av kravet på att ha yrkeskompetensbevis ska enligt lagen ha med sig beviset vid transporter.

15. Vem betalar fortbildningen?

Arbetsgivaren står för fortbildningskostnaden för prov- och tillsvidareanställd personal. Visstidsanställd betalar själv sin fortbildning. Arbetsgivaren måste kontrollera att även visstidsanställda har giltigt YKB innan de anlitas i yrkestrafiken.

16. Har en anställd rätt till ersättning (lön) under kurstiden?

Prov- och tillsvidareanställd personal har rätt till kompetensutveckling på betald arbetstid upp till ett genomsnitt av åtta timmar årligen under en femårsperiod. YKB-fortbildning räknas till sådan kompetensutveckling som uppfyller kollektivavtalets krav.

Utbildningen ska ske på betald arbetstid. Endast grundlön utgår under utbildningstiden. Lokal överenskommelse kan träffas om annan förläggning och ersättning.

17. Vem betalar för yrkeskompetensbeviset och vad kostar det?

Yrkeskompetensbeviset är personligt och därmed betalar den anställde själv beviset. Transportstyrelsen tar ut en avgift för tillverkning av yrkeskompetensbeviset. Avgiften för att utfärda ett nytt kort är för tillfället 275 kronor (2025) plus eventuella kostnader för fotografering. Yrkeskompetensbeviset skickas hem till den anställde.

18. Vem är ansvarig för att föraren har ett giltigt YKB och att hen genomgår fortbildning? Vad händer om du som arbetsgivare anlitat en förare utan YKB?

Föraren är personligt ansvarig för att hen har ett giltigt YKB och att detta medförs vid körning. Om YKB saknas kan föraren dömas till böter.

En arbetsgivare som anlitat en förare utan giltigt YKB kan också dömas till böter. Detta gäller oavsett om föraren är tillsvidare-, prov- eller visstidsanställd. Det är därför viktigt att du som arbetsgivare kontrollerar att förarna har giltigt YKB. Det bör kontrolleras såväl vid nyanställning som löpande med viss regelbundenhet under anställningen. I slutändan har alltså du som arbetsgivare också ett ansvar för att förarna genomgår nödvändig fortbildning.

19. Hur lång tid har föraren på sig att söka YKB efter genomgången kurs? Vad innebär 1-årsregeln?

Föraren har ett år på sig att betala och lösa ut sitt YKB-intyg från det datum föraren gick sin sista fortbildningsdag. Betalar föraren för sent så behöver hen genomgå en ny fortbildning om 35 timmar för att få ett YKB.

20. Kan en förare välja att gå en fortbildning för persontransporter eller för godstransporter?

Om föraren har ett körkort för lastbil måste hen gå en fortbildning för godstransporter. Om föraren har ett körkort för buss måste hen gå en fortbildning för persontransporter.

Om föraren har förarbevis för både godstrafik och persontransporter och inte tidigare utnyttjat sin hävdvunna rätt, alltså inte tagit ut det yrkeskompetensbevis som krävs för att köra yrkesmässig trafik, behöver föraren genomgå fortbildning både för persontrafik och godstransporter för att få köra yrkesmässig trafik inom både trafikslagen.

Det är först när en yrkesförare ska förnya giltighetstiden på sitt giltiga yrkeskompetensbevis inom både gods- och persontransporter som yrkesföraren kan välja att gå endast en fortbildning. Då får yrkesföraren själv välja vilken fortbildning hen vill gå. Yrkeskompetensbeviset utfärdas för båda behörigheterna och med samma giltighetstid.

Om föraren inte förnyar sitt giltiga yrkeskompetensbevis i tid för både godstrafik och persontransporter måste föraren gå om båda fortbildningarna.

21. Är det något särskilt att tänka på för den som bedriver internationell trafik?

Krav på YKB gäller inom hela EES, det vill säga EU samt Norge, Island och Liechtenstein.

22. Hur registreras fortbildningen?

All fortbildning ska dokumenteras på ett tillfredsställande sätt av utbildningsarrangören. Det ligger även i förarens intresse att hålla ordning på genomgången fortbildning. Även för dig som arbetsgivare är det viktigt att internt dokumentera all fortbildning som din personal genomgår. Denna information är av stor vikt bland annat vid planering av interna fortbildningsinsatser samt för att kunna säkerställa att du uppfyller lagens och kollektivavtalets utbildningskrav.

23. Vad gäller om ett tidigare giltigt YKB gått ut och sedan behöver förnyas?

Om förarens YKB har gått ut måste hen genomgå en fortbildning på 35 timmar för att förnya det innan hen får köra yrkestrafik igen. Utbildningen kan delas upp i delkurser om minst 7 timmar vardera. Om föraren tidigare hade ett bevis som gällde för både gods- och persontransporter, måste denna nu göra en fortbildning för varje transportslag separat för att få tillbaka yrkeskompetensen i båda. Efter att utbildningen är genomförd rapporterar utbildaren detta till Transportstyrelsen. Ett inbetalningskort för produktion av YKB skickas till föraren. Först efter inbetalning utfärdas ett YKB.

Sveriges Bussföretag – en del av Transportföretagen och Svenskt Näringsliv

Bra länkar

sverigesbussforetag.se

→ Vår hemsida med nyheter och uppdateringar.

transportforetagen.se

→ Transportföretagens hemsida med nyheter och uppdateringar.

transportstyrelsen.se

→ Transportstyrelsen är den ansvariga myndigheten.

Kontakta oss

Huvudkontor

Stockholm

Box 5384, 102 49 Stockholm

Besöksadress Storgatan 19

Tel 08 762 71 00

Rådgivning tel 08 762 71 71

info@transportforetagen.se

transportforetagen.se

Regionkontor

Falun

Box 1958, Ölandsgatan 6, 791 19 Falun

Tel 023 580 00

Göteborg

Box 11916, Vikingsgatan 3, 404 39 Göteborg

Tel 031 62 94 00

Växjö-Malmö

Södra Järnvägsgatan 4A, 352 29 Växjö

Tel 0470 74 84 00

Umeå/Sundsvall

Sveagatan 8, 903 27 Umeå

Tel 08 762 71 00

Örebro

Köpmangatan 23–25, 702 23 Örebro

Tel 019 19 57 00

Sveriges Bussföretag
Box 5384, 102 49 Stockholm
Tel 08 762 71 00
bussinfo@transportforetagen.se
sverigesbussforetag.se

Sveriges Bussföretag

Ett förbund inom **TRANSPORTFÖRETAGEN**